

Συνέδριο-Δρώμενο

Λογοκρισίες

στην Ελλάδα

17-19 Δεκεμβρίου

Έκθεση 17-30 Δεκεμβρίου

Κέντρο Τεχνών του Δήμου Αθηναίων
(Βασιλίσσης Σοφίας, Πάρκο Ελευθερίας)

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου και Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών Φλώρινας του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας σε συνεργασία με το Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπουργκ - Παράρτημα Ελλάδα

Λογοκρισίες στην Ελλάδα

Το σκεπτικό

Λογοκρισίες εμφανίζονται όταν και όπου μέσω του λόγου και της Τέχνης διακυβεύονται υλικά αγαθά ή ιδανικά: η θρησκεία, το έθνος, το κράτος, η αγορά, τα χρηστά ήθη. Όταν, δηλαδή, είτε πραγματικά είτε φαντασιακά, απειλούνται πραγματικές αξίες ή σύμβολα. Η άμεση και έμμεση λογοκρισία παρουσιάζεται σε όλες τις εκδοχές δημόσιου λόγου, από τις εικαστικές τέχνες, τον στίχο, τη μουσική, το θέατρο, τον κινηματογράφο ως τη δημοσιογραφία: από τις πιο παραδοσιακές εκφορές ως τις πλέον σύγχρονες στον χώρο του Διαδικτύου. Από την ευθεία καταστολή στην προληπτική μορφή της και, τέλος, στον κατεξοχήν ανεξιχνίαστο λογοκριτικό τύπο: στην αυτολογοκρισία.

Το θέμα «λογοκρισία» δεν έχει αποτελέσει αυτοτελές αντικείμενο έρευνας στην Ελλάδα. Τόσο στο ιστορικό τους βάθος, όσο και σε κοινωνική διείσδυση, τα φαινόμενα λογοκρισίας δεν έχουν επαρκώς μελετηθεί στη χώρα μας. Αυτό επιχειρείται στο συνέδριό μας. Εδώ για πρώτη φορά γίνεται μια συστηματική καταγραφή των προσεγγίσεων αυτών, τόσο στο επίπεδο της θεωρίας και ανάλυσης, όσο και σε αυτό του βιώματος και της πράξης.

Η οργανωτική-επιστημονική επιτροπή:

**Γιάννης Ζιώγας, Νίκος Παναγιωτόπουλος,
Πηνελόπη Πετσίνη, Δημήτρης Χριστόπουλος**

Ευχαριστούμε όσες και όσους εργάστηκαν εθελοντικά για την πραγματοποίηση των εκδηλώσεων:

Ασπασία Αποστολάκου, Σίμωνα Βεκρή, Στέλλα Γκιουζέλη,
Εβίτα Γοργορίνη, Γιώργο Δρόσο, Ελένη Ζαμπούνη,
Βαγγέλη Ζιώγα, Μαρίνα Καρτσούνη, Βίρνα Κοντομίχαλου,
Κατερίνα Κούρτη, Θανάση Κουφοπάνο, Οδυσσέα Κωνσταντινάκο,
Φωτεινή Κωνσταντίνου, Γωγώ Λαμποβιτιάδη, Βασιλη Νικολόπουλο,
Χριστίνα Παναγιωτίδου, Τζοάννα Παπαδοπούλου,
Μαργαρίτα Τσουλουχά.

Πέμπτη 17 Δεκεμβρίου

11:15-11:45

Έναρξη

Πηνελόπη Πετσίνη – Δημήτρης Χριστόπουλος

Εισαγωγή στον προβληματισμό του συνεδρίου-δρωμένου

Γιάννης Ζιώγας

Εισαγωγή στον προβληματισμό της έκθεσης

Φίλιππος Λοΐζος

Προσφώνηση: «Βιώνοντας τη λογοκρισία»

11:40-13:30

Κινηματογραφικά στιγμιότυπα I

Συντονισμός: Δέσποινα Μουζάκη

Χριστίνα Χρονοπούλου

Μεσοπόλεμος και λογοκρισία: Το παράδειγμα της λογοκρισίας στο φιλμ του βωβού κινηματογράφου *Κοινωνική Σαπίλα*

Κώστας Κατσάπης

«Θα κλάψουν γυναίκες εξαιτίας της»: Η περίπτωση της ταινίας *Εμμανουέλα* στη συγκυρία της Μεταπολίτευσης

Χριστίνα Κουπηή

«Ανθελληνική ταινία χρηματοδότησε η κυβέρνηση!»: Λογοκριτικές παρεμβάσεις στην ταινία *Ακάμας*

Βασίλης Μαζωμένος

Κινηματογράφος και λογοκρισία: Απο το «λογοκρίνομαι» στο «αυτολογοκρίνομαι»

13:30-14:30

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

14:30-16:15

Κινηματογραφικά στιγμιότυπα II

Συντονισμός: Γιώργος Χουλιάρας

Γιώργος Ανδρίτσος

Η λογοκρισία στον ελληνικό κινηματογράφο από το 1945 μέχρι το 1974

Βασίλης Δούβλης

«Στοργή στον λαό»: Ο παραλογισμός και η γελοιοότητα της χουντικής λογοκρισίας. Η περιπέτεια μιας ταινίας

Νίκος Καραγιαννακίδης

«Υπό τον όρον ότι θα τηρηθούν αι εν τω κειμένω σημειούμεναι διαγραφαι... περικοπή ερωτικής σκηνής, καθ' ην η ιατρός είναι γυμνόστηθη... απερρίφθη αίτησις θιασάρχου... Μερμινήσητε εφαρμογήν»: Λογοκρισία και απαγόρευση στην Ελλάδα του 1972

Μαρία Χάλκου

Πολιτισμός, Ιστορία και λογοκριτικές παρεμβάσεις της Αριστεράς στη δεκαετία του '60: Οι περιπτώσεις της *Αντιγόνης* της Κατοχής του Ελληνικού Λαϊκού Θεάτρου και της κριτικής Ραφαηλίδη για την ταινία *Ζώγια*

16:15-16:45

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ – ΚΑΦΕΣ

16:45-19:00 **Βλασφημίες**

Συντονισμός: Κωστής Παπαϊωάννου

Θεοδόσης Τσιρώνης

Ο έλεγχος στη διαχείριση και τη διακίνηση της πληροφορίας: Μεταπολεμικά εκπαιδευτικά και εκκλησιαστικά αρχεία της Θεσσαλονίκης, διαβαθμισμένα ως «απόρρητα» και «εμπιστευτικά»

Ορσαλία-Ελένη Κασσαβέτη

Σκάνδαλα, ιερείς και αφορισμοί: Ο κλήρος στη μικρή και μεγάλη οθόνη της δεκαετίας του '80

Δημήτρης Δημούλης

Welcome to Dismaland: Εξουσία με μορφή ελευθερίας

Νίκος Ποταμιάνος

Κανόνες, απαγορεύσεις και αυτολογοκρισία στο καρναβάλι της Αθήνας (1887-1920)

Στρατής Μπουρνάζος

Το σώμα του παστιτίου: Γέρων Πασιτίσιος και *Corpus Christi*

Προβολή

Βίντεο Περιφορά του γέροντος Πασιτίου, δρώμενο σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τη σύλληψη του blogger Πασιτίου, Εξάρχεια, Οκτώβρης 2012 (6 λεπτά)

19:00

Εγκαίνια Έκθεσης: ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ! Όψεις εικαστικής λογοκρισίας στην Ελλάδα (1949-2013)

Επιμέλεια: Γιάννης Ζιώγας / Ερευνητική ομάδα: Σίμων Βεκρής, Βαγγέλης Ζιώγας, Θανάσης Κουφοπάνος, Βασίλης Νικολόπουλος. Φωτογραφικά κολλάζ: Γιάννης Ζιώγας

Η έκθεση παρουσιάζει είκοσι δύο περιπτώσεις λογοκρισίας στην Ελλάδα από το 1949 έως σήμερα: Γιώργου Μπουζιάνη, Γιάννη Τσαρούχη, Nonna, Κατερίνας Χαριάτη-Σισμάνη, Μαρίας Καραβέλα, Δημήτρη Σαπρανίδη, Ηλία Δεκουλάκου, περιοδικού ΣΗΜΑ, Λάρισας, Δημήτρη Καλαμάρα, Λούτσεζαρ Μπογιαντζιέφ, Γκέρχαρντ Χάντερερ, Χάρη Μαύρου, Ταμάρα, Outlook, Δέσποινας Χρήστου, Δημήτρη Φωτίου, Εύας Στεφανή, Κ.Μ. Βαφειάδη, Ανζ Λεσιά

Παρασκευή 18 Δεκεμβρίου

10:45-13:15

Όψεις εικαστικής και μουσικής λογοκρισίας

Συντονισμός: Άντα Διάλλα

Άννα Μοσχονά-Καλαμάρα

Λογοκρισία: Το διαχρονικό όπλο κάθε μορφής εξουσίας. Η περίπτωση του γλύπτη και ακαδημαϊκού δασκάλου Δημήτρη Καλαμάρα

Ειρήνη Στάθη

Πολιτική λογοκρισία, Τέχνη και επικοινωνία: Το έργο της Μαρίας Καραβέλα στα χρόνια της Δικτατορίας

Γιώργος Κοκκώνης

Η σχολική μουσική εκπαίδευση: Μια ιστορία διαχρονικής λογοκρισίας

Ολυμπία Κωνσταντοπούλου

Η άτυπη λογοκρισία ως διαμορφωτικός μηχανισμός προτιμήσεων και ηθικής αξιολόγησης του μεταπολιτευτικού τραγουδιού στην Ελλάδα και στην Πορτογαλία: Η περίπτωση του μη πολιτικού τραγουδιού στην Ελλάδα και του φάντο στην Πορτογαλία

Γιώργος Β. Μονεμβασίτης

Μουσική λογοκρισία στα χρόνια της Δικτατορίας: Τι είχες, Γιάννη, τι είχα πάντα!

Κωνσταντίνος Μ. Βαφειάδης

Εκκλησία και Τέχνη: Η εικαστική μορφή ως ιδεολόγημα

13:15-14:00

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

14:00-15:45

Το στίγμα του λόγου

Συντονισμός: Άννα Ρούτση

Δέσποινα Σκούρη

Δικτατορία στη λογοτεχνία: Η Άρνηση του Λόγου στη σύγχρονη ελληνική πεζογραφία μετά το 1967 ως απόρροια στις λογοκριτικών πρακτικών της Χούντας των Συνταγματαρχών

Μαρία Ζουμπούλη

Καλλιτέχνες, στιγματίες και λογοκριτές

Τάσος Τυφλόπουλος

Το λογοκριμένο εξώφυλλο και το λογοκρυμμένο φύλο: Αυτολογοκρισία στο έργο του Θανάση Βαλτινού

Λεωνίδας Εμπειρικός

Λογοκρισίες ερωτικής λογοτεχνίας: Η περίπτωση του Μεγάλου Ανατολικού

15:45-16:15

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ – ΚΑΦΕΣ

16:15-18:00

Θεσμοί ελέγχου του λόγου: Τότε και τώρα

Συντονισμός: Αθηνά Αθανασίου

Γιάννης Γκλαβίνας

Εφ' όπλου... «ψαλίδι»: Ο κρατικός μηχανισμός επιβολής λογοκρισίας και το πεδίο εφαρμογής του την περίοδο της Δικτατορίας των Συνταγματαρχών (1967-1974) μέσα από το αρχείο της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών

Γρηγόριος Κολύδας

Η λογοκρισία στη γελοιογραφία της Δικτατορίας (1967-1974)

Ιουλιανή Βρούτση

Λογοκρισία και λογοτεχνικά είδη: Η παιγνιώδης περίπτωση του νεοελληνικού χρονογραφήματος

Γεράσιμος Σοφοκλής Παπαδόπουλος

ΕΣΡ και γλωσσική λογοκρισία: Μια ιδιάζουσα περίπτωση γλωσσικού σχεδιασμού

18:00-18:30 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ – ΚΑΦΕΣ

18:30-20:00 **ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Media: Λογοκρισία και αυτολογοκρισία**
Συντονισμός: Μαριλένα Κατσιμή
Παύλος Τσίμας, Δημήτρης Ψαρράς, Γιώργος Πλειός, Ανδρέας Πετρουλάκης

Σάββατο 19 Δεκεμβρίου

11:00 -12:45 **Ιστορίες (αυτο)λογοκρισίας**
Συντονισμός: Βαγγέλης Καραμανωλάκης

Χάρης Αθανασιάδης

Σχολικό βιβλίο: Όταν η λογοκρισία δεν θεωρείται λογοκρισία

Ηλίας Γ. Σκουλίδας

Μειονότητες και λογοκρισία: Εθνικισμός στη «σοσιαλιστική» Αλβανία

Αννα-Μαρία Δρουμπούκη

Η θεσμική αναγνώριση της γενοκτονίας των Ελλήνων Εβραίων και η άγνωστη δράση του Ηλία Πετρόπουλου

Κωστής Καρπόζηλος

Υπόθεση Πολκ: Μία ελληνική και αμερικανική ιστορία λογοκρισίας

12:45 -13:30 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

13:30-15:30 **Κριτικός λόγος και λογοκριτικοί μηχανισμοί**
Συντονισμός: Γιάννης Σκαρπέλος

Θεόφιλος Τραμπούλης

Ο κατοπτηρικός λογοκριτής: Το επιχείρημα της λογοκρισίας στην πολιτική αντιπαράθεση της Κρίσης

Θανάσης Μουτσόπουλος

Το Σοκ της Επιδερμίδας: Μια προσέγγιση σε μια καλλιτεχνική δράση που δίχασε όσο τίποτε άλλο στην πρόσφατη καλλιτεχνική συζήτηση στην Ελλάδα

Πηνελόπη Πετσίνη

Λογοκριτικοί μηχανισμοί στην κατασκευή «εμβληματικών μορφών» της ελληνικής φωτογραφίας: Έλλη Σεραϊδάρη (Nelly), Βούλα Παπαϊωάννου, Σπύρος Μελετζής

Λεωνίδας Καραμπίνης, Σοφία-Όλγα Παπαϊωάννου, Θρασύβουλος Αβαρισιώτης

Βιοτέχνη: Όρια και λογοκρισία

Ευδοκία Δεληπέτρου

Θέατρο, θεσμοί και (αυτο)λογοκρισία: Παραδείγματα από το Εθνικό Θέατρο

Δράση

Παραλειπόμενα λογοκρισίας – Δράση

ΤWIXTab (Ε. Ρίκου, Η. Χαβιαρά, Σ. Γρηγοριάδου), Ε. Γιαλούρη, Α. Δάλλας, Π. Σκλαβενίτης

15:30-16:00 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ – ΚΑΦΕΣ

16:00-17:45 ΤΑ «ΕΘΝΙΚΑ» ΩΣ ΑΒΑΤΑ ΘΕΜΑΤΑ

Συντονισμός: Κωνσταντίνος Τσιτσελίκης

Μαρία Ρεπούση

Τα οριζόντια πολιτικά ρεύματα της συμμόρφωσης στην εθνική ορθότητα

Λάμπρος Μπαλτσιώτης

Από την κρατική λογοκρισία στην αυτολογοκρισία: Η περίπτωση της ετερότητας στην Ελλάδα

Τάσος Κωστόπουλος

Η «προστασία προσωπικών δεδομένων» ως ιστοριογραφική λογοκρισία

Δημοσθένης Παπαδάτος-Αναγνωστόπουλος

Οι φίλοι «εθνοκάθαρση», οι εχθροί «γενοκτονία»: Η Υπόθεση Φίλη και η επαναχάραξη του συνόρου Αριστεράς-Δεξιάς ως αναβίωση της δεκαετίας του '90

17:45-18:15 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ – ΚΑΦΕΣ

18:15-20:00 ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Δημήτρης Χριστόπουλος

Η μηχανική της λογοκρισίας

ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Τι (δεν) λέγεται; Ιστορικά και νομικά όρια του «κατάλληλου»

Συντονισμός: Χριστίνα Κουλούρη

Ιάσωνας Χανδρινός, Νίκος Αλιβιζάτος, Ανδρέας Τάκης, Αντώνης Λιάκος

20:00 Λήξη

Λήξη των εργασιών με ένα ποτήρι κρασί κι έναν mystic μεζέ, ακούγοντας μια επιλογή λογοκριμένων ελληνικών τραγουδιών, η οποία πραγματοποιήθηκε με τη συμβολή του κριτικού και ιστορικού μουσικής Γιώργου Β. Μονεμβασίτη.

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ

Αθηνά Αθανασίου, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Νίκος Αλιβιζάτος, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Χάρης Αθανασιάδης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Γιώργος Ανδρίτσος, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Θρασύβουλος Αβαριτσιώτης, ΤΕΙ Αθήνας
Κωνσταντίνος Μ. Βαφειάδης, Πανεπιστήμιο
Αθηνών
Ιουλιανή Βρούτση, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Ελεάνα Γιαλούρη, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Γιάννης Γκλαβίνας, Κεντρική Υπηρεσία Γενικών
Αρχείων του Κράτους (ΓΑΚ)
Σοφία Γρηγοριάδου, TWIXPlab
Αλέξιος Δάλλας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Ευδοκία Δεληπέτρο, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Άντα Διάλλα, Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών
Δημήτρης Δημιούλης, University of Sao Paulo
Βασίλης Δούβλης, Βουλή των Ελλήνων
Άννα-Μαρία Δρουμπούκη, Freie Universität
Berlin
Λεωνίδας Εμπειρικός, ιστορικός
Γιάννης Ζιώγας, Πανεπιστήμιο Δυτικής
Μακεδονίας
Μαρία Ζουμπούλη, ΤΕΙ Ηπείρου
Άννα Μοσχά-Καλαμάρα, γλύπτρια-συγγραφέας
Νίκος Καραγιαννακίδης, Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Βαγγέλης Καραμανωλάκης, Πανεπιστήμιο
Αθηνών
Λεωνίδας Καραμπίνης, ΤΕΙ Αθήνας
Κωστής Καρπόζης, SEESOX – Πανεπιστήμιο
Οξφόρδης
Ορσαλία-Ελένη Κασσαβέτη, Πανεπιστήμιο
Πατρών
Κώστας Κατσάσης, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Μαριλένα Κατσιμή, Ελληνική Ραδιοφωνία
Τηλεόραση (ΕΡΤ)
Γρηγόριος Κολύδας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Γιώργος Κοκκώνης, ΤΕΙ Ηπείρου
Χριστίνα Κουλιούρη, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Χριστίνα Κουπή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Ολυμπία Κωνσταντοπούλου, κοινωνιολόγος
Τάσος Κωστόπουλος, *Εφημερίδα των Συντακτών*
Αντώνης Λιάκος, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Φίλιππος Λοΐζος, τένις διαχειριστής της σελίδας
κοινωνικής δικτύωσης «Γέρον Πασιτίσιος»
Θοδωρής Λώτης, Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Βασίλης Μαζωμένος, σκηνοθέτης
Γιώργος Β. Μομενβασίτης, κριτικός και
ιστορικός μουσικής
Δέσποινα Μουζάκη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης

Θανάσης Μουτσόπουλος, Πολυτεχνείο Κρήτης
Λάμπρος Μπαλιτσιώτης, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Στρατής Μπουρνάζος, «Ενθέματα» της
Κυριακάτικης Αυγής
Νίκος Παναγιωτόπουλος, διδάκτωρ Τεχνών και
Ανθρωπιστικών Επιστημών-φωτογράφος
Δημοσθένης Παπαδάτος-Αναγνωστόπουλος,
Red Notebook
Γεράσιμος-Σοφοκλής Παπαδόπουλος,
Πανεπιστήμιο Αθηνών
Σοφία-Όλγα Παπαϊωάννου, μουσειολόγος
Κωστής Παπαϊωάννου, Υπουργείο Δικαιοσύνης
Ανδρέας Πετρουλάκης, protagon
Πηνελόπη Πετοίνη, διδάκτωρ Τεχνών και
Ανθρωπιστικών Επιστημών
Γιώργος Πλειός, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Νίκος Ποταμάνος, διδάκτωρ Ιστορίας
Μαρία Ρεπούση, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης
Ελπίδα Ρίκου, TWIXPlab – Ανωτάτη Σχολή
Καλών Τεχνών
Άννα Ρούτση, Συνήγορος του Πολίτη
Γιάννης Σκαρπέλος, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Πάνος Σκλαβενίτης, εικαστικός
Ηλίας Γ. Σκουλίδας, ΤΕΙ Ηπείρου
Δέσποινα Σκούρη, Ludwig-Maximilians
Πανεπιστήμιο Μονάχου
Ειρήνη Στάθη, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Ανδρέας Τάκης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης
Θεόφιλος Τραμπούλης, κριτικός-συγγραφέας
Παύλος Τσίμας, ΣΚΑΙ τηλεόραση – *Τα Νέα*
Θεοδόσης Τσιρώνης, Κέντρο Ιστορίας
Θεσσαλονίκης (ΚΙΘ)
Κωνσταντίνος Τσιτσελίκης, Πανεπιστήμιο
Μακεδονίας
Τάσος Τυφλόπουλος, Αριστοτέλειο
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Ηώ Χαβαρά, TWIXPlab
Μαρία Χάλκου, Filmicon: Journal of Greek Film
Studies
Ιάσωνας Χανδρινός, Universität Freiburg
Γιώργος Χουλιάρας, Εταιρεία Συγγραφέων –
Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης Έργων
του Λόγου
Δημήτρης Χριστόπουλος, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Χριστίνα Χρονοπούλου, Εθνικό και
Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Δημήτρης Ψαρράς, *Εφημερίδα των Συντακτών*

Κέντρο Τεχνών του Δήμου
Αθηναίων (Βασιλίσσης Σοφίας,
Πάρκο Ελευθερίας)

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

<http://rosalux.gr>

Στοιχεία επικοινωνίας

logokrisies.wix.com/logokrisies

ΧΟΡΗΓΟΣ

